

PSİKOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

GİRİŞ Bölümü'nden

İnsanlık tarihi sürekli değişim ve gelişim içindedir. Özellikle XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başlarında meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve sosyokültürel değişiklikler bireyleri ve toplumları derinden etkilemiştir. Bireylerin bu gelişmelere ve değişime uyum sağlayabilmesi, bunların getirdiği olanaklardan yararlanarak yaşamlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi oldukça karmaşık bir süreç hâline gelmiştir.

Bu süreçlerle yakından ilişkili olan psikoloji bilimi bireyin davranışlarını, zihinsel faaliyetlerini ve bunların altında yatan sebepleri açıklamaya çalışırken, tüm pozitif bilim dallarında olduğu gibi, bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanmıştır. Konusunun gerektirdiği yeni yöntem ve teknikler geliştirmiştir. Elde edilen bulgular

sonucu psikolojinin kapsamı genişlemiş, diğer bilim dallarında olduğu gibi, alt alanlar ortaya çıkmıştır. Kuruluş yıllarında, psikoloji, yapısalcı ekolün etkisi altında insan zihninin bileşenlerini incelemiş, “Ne” sorusuna cevap aramıştır. İşlevselci ekol etkisinde altında zihin ve davranışların amaçları üzerinde durulmuş, “Niçin” sorusuna cevap aranmıştır. Davranışçı ekolün etkisinde, uyarıcı ve tepki ilişkisi ve dıştan gözlenebilen davranışlar incelenmiştir. Gestalt ekolü bütünsel olarak çalışan zihni incelemiş, bunun özellikle algılamadaki ilke ve yasalarını ortaya koymuştur. Psikoanalitik ekol zihnin bilinçaltında olan bölümünü ele almıştır.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında psikolojide, yukarıda açıklanan klasik ekoller dönemisona ermiştir. Bu dönemde psikoloji bilimine ılımlı bir davranışçılık hâkim olmuştur. Bu yaklaşım psikolojinin tanımını, sadece dıştan gözlenebilen davranışları (davranışçı ekolün psikoloji tanımı) değil, standart koşullar dizisine (örneğin, test ve ölçeklere) verilen davranışlardan çıkarılan bilişsel ve duygusal süreçleri (yapısalcı, işlevselci, Gestalt ve psikoanalitik ekollerin psikoloji tanımı) inceleyen bilim dalı olarak genişletmiştir. Günümüzde davranış terimi, sadece dıştan gözlenebilen davranışları değil, bilişsel özellik ve süreçleri de ifade etmektedir. Psikolojinin biyolojik temeli, yakın geçmişe kadar, psikolojinin belirli alt dallarının (psikofizyoloji, biyopsikoloji vb.) konusu iken günümüzde, bu temel davranışların, bilişsel süreçler ve duyguların açıklanmasındaki temel paradigma niteliğini kazanmaktadır.

Bütün bu gelişmelerin bir sonucu olarak günümüz psikolojisinde canlılar ve özellikle insan, biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak ele alınmakta ve incelenmektedir. Psikolojinin temel bilim niteliğindeki alt dallarında (örneğin deneysel psikoloji, gelişim psikolojisi, sosyal psikoloji) insanın bu değişik yönleri araştırılmakta ve açıklanmaya çalışılmaktadır.

Psikolojinin uygulamalı alt dallarında (örneğin klinik psikoloji, endüstri ve örgüt psikolojisi, adli psikoloji) elde edilmiş olan bilgiler ve geliştirilmiş olan teknolojiler ise toplumun çeşitli alanlarında (örneğin, sağlık, eğitim, yargı) kullanılmakta, sorunların çözümü ve ihtiyaçların giderilmesinde bu alanlardaki gelişmelerden yararlanılmaktadır.

Psikoloji biliminin içerdiği bilgi ve teknolojiler; bireyin bilişsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişiminin izlenmesi ve gerekli müdahâlelerin yapılmasında; bireyin doğuştan getirdiği veya olgunlaşma süreci içinde ortaya çıkan potansiyel ve yeteneklerinin tam olarak gerçekleştirilmesinde; kendisiyle barışık ve çevreyle uyum içindeki bireylerin topluma kazandırılmasında kullanılmaktadır.

Türk millî eğitiminin temel amaçları arasında; bedenen ve ruhen sağlıklı, hür ve bilimsel düşünen, kültürel kimliğini benimseyen ve evrensel değerlerle bütünleştirebilen, kişisel özelliklerini tanıyan ve kendini geliştirmeye çalışan, yarına hazır bireyler yetiştirilmesi yer almaktadır.

Psikoloji bilimi, Türk millî eğitiminin temel amaçlarında belirtilen bu özellikleri tanımlayan, bunların temelinde yatan nedenleri araştıran, onları açıklayan, bireyin bu özelliklere sahip olma dereceleri konusunda bilimsel tahminlerde bulunulmasını sağlayan ve gerektiğinde bu özellikleri değiştirebilen bir bilim dalıdır. Ancak bütün bu işlevler, psikolojinin ilgili alt dallarının uzmanlarınca yerine getirilebilmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında uygulanan Psikoloji Dersi Öğretim Programı'nın temel amacı, insan yaşamının her yönüyle ilgilenen, Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarında açıklanan özelliklerin de kazanımıyla ilgili olan psikoloji bilimi konusunda öğrencileri bilgilendirmektir. Bu amaçla bireyin yaşamının her anında ve her ortamda geçerli olan psikoloji bilgilerinin

özümsemesini sağlamak için, uygun olan konularda (örn. bilişsel süreçler) gerçek örneklerin, diğer konularda ise hipotetik örneklerin verilmesi planlanmıştır. Psikoloji Dersi Öğretim Programı'nda, Piaget'nin "soyut işlemsel dönemine" yeni girmiş olan erginlerde psikoloji biliminin konularına duyarlılık geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böylece, erken yetişkinlikle başlayan olgunluk döneminde, bireyler tarafından kullanabilecek bilimsel psikoloji bilgilerinin temelleri atılmış olacaktır.

Psikoloji Dersi Öğretim Programı, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ankara-2009; s.: 2-3